

خانه شما چه شکلی است؟

«شکل خانه‌ها تغییر می‌کند.
این تصویر یک خانه قدیمی را نشان می‌دهد. کاشی‌های پهن برای زیبایی از سقفش در این خانه به‌کار می‌گذاشتند»

ما سال‌ها پیش در این خانه زندگی می‌کردیم. خانه‌ی ما پیش از این ساخت و در حقیقت از این‌ها به‌روزتری می‌باشد. در آن زمان، خانه‌ی من هوای خنک‌تری داشت. در این خانه زندگی می‌کردیم. من هر روز با پدرم و مادرم و برادرهایم در حیاط بازی می‌کردیم.
آن وقت‌ها هنوز آب لوله‌کشی نبود. آب را در آب‌انبار که گوشه‌ی حیاط بود، ذخیره می‌کردند.
چون آب، بی‌خطر حیاط بود و طرفه‌ها و لباس‌ها را کنار می‌زدند. خانه‌ها حمام داشتند و مردم از حمام‌های عمومی استفاده می‌کردند.

۱- خانه‌ی شما چه شکلی است؟
۲- به نظر شما چه تغییراتی در خانه‌ی شما در طول زمان داشته‌اند؟
۳- به نظر شما چه تغییراتی در خانه‌ی شما در طول زمان داشته‌اند؟
۴- به نظر شما چه تغییراتی در خانه‌ی شما در طول زمان داشته‌اند؟

خانه‌ی شما چه شکلی است؟

در هر خانه، مکان‌های مختلفی وجود دارد. در مکان‌های مختلف، کارهای گوناگونی انجام می‌گیرد. به این تصویر نگاه کنید. این خانه‌ی خانه‌ی خانم‌ها را نشان می‌دهد. در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد.

به تصویر زیر نگاه کنید.
۱- در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد. در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد.
۲- در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد. در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد.
۳- در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد. در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد.

۱- در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد. در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد.
۲- در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد. در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد.
۳- در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد. در این خانه، کارهای مختلفی انجام می‌گیرد.

انتظارات یادگیری : انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند :

- روی نقشه موقعیت مکانی فضاها و پدیده‌های مختلف را تشخیص بدهند و بیان کنند.
- در عالم واقعی موقعیت مکان‌ها (راست، چپ) نسبت به یکدیگر را تشخیص و وسعت آنها را با هم مقایسه کنند.
- از طریق مصاحبه با افراد سالخورده خانواده، چند مورد از تفاوت‌های خانه‌های آنها را با خانه‌های امروزی پرس‌وجو و در کلاس بیان کنند.
- مواد و وسایل مورد نیاز : کپی چند نقشه برای تمرین روی کاغذ A4، فرم مصاحبه، کتاب درسی تعدادی تصویر از نمای داخلی و بیرونی خانه‌های قدیمی، تعدادی تصویر از مشاغل که با ساختن داخل و خارج خانه سروکار دارند.

پیشنهادهایی برای شروع و پیشبرد درس‌ها

آماده کنید

قبل از پرداختن به موضوع نقشه خانه با دانش‌آموزان تمرین‌هایی را در فضای واقعی انجام دهید. برای مثال در راهروی مدرسه بایستید و بپرسید وقتی وارد راهرو می‌شدید سمت راست شما کدام کلاس‌ها یا مکان‌ها قرار داشتند؟ در سمت چپ شما کدام مکان‌ها؟ وقتی از در کلاس وارد می‌شوید در سمت راست شما چه چیزی قرار گرفته؟ در سمت چپ؟ هر چند دانش‌آموزان در این سن دست راست و چپ خود را می‌شناسند اما برای اطمینان این آموزش را با فضاهای مختلف تمرین و مرور

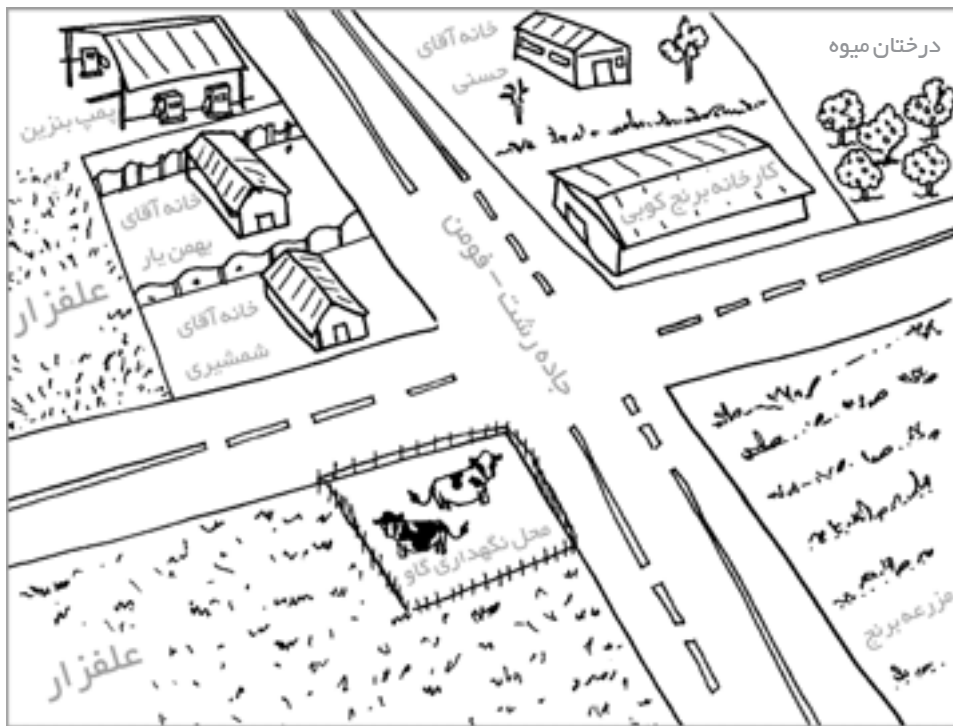
کنید. همچنین برای آمادگی پیشنهاد می‌شود فعالیت مشاهده کنید و پاسخ دهید صفحه ۴۸ را در منزل انجام دهند و نتیجه را بنویسند و به کلاس بیاورند. در این فعالیت دانش‌آموزان ابتدا بیان کنند که در شهر زندگی می‌کنند یا روستا؟ و خانه آنها از چه مکان‌هایی تشکیل شده که در شهر و روستا ممکن است تفاوت‌هایی وجود داشته باشد و پاسخ‌های احتمالی: اتاق، حمام، پذیرایی، آشپزخانه، دستشویی و یا اتاق، ایوان، انباری، حیاط و ... است.

به دانش‌آموزان آموزش دهید وقتی از در خانه‌شان وارد می‌شوند دقت کنند در سمت راست و چپ آنها کدام مکان یا مکان‌ها قرار گرفته است؟ ضمناً کدام مکان در خانه بزرگ‌تر است مثلاً پذیرایی، اتاق یا ...؟ و کدام مکان کوچک‌تر است؟

آموزش دهید

پس از تمرین تشخیص موقعیت مکانی فضاها در محیط واقعی، به بچه‌ها بگویید اکنون می‌خواهیم با نقشه خانه آشنا شویم. برای آموزش نقشه، به نقشه کتاب اکتفا نکنند و پیشنهاد می‌شود روی کاغذ A4 نقشه‌های مختلف ترسیم و کی کنید و در اختیار دانش‌آموزان بگذارید.

از دانش‌آموزان بخواهید روی نقشه مکان‌ها را با انگشت نشان بدهند و دنبال کنند. مثلاً حیاط کجاست؟ حالا برو به سمت چپ ... چه مکانی می‌بینی؟ حالا برو به سمت راست؟ چه مکانی می‌بینی؟ کدام مکان کوچک‌تر است؟ مابین حیاط و آشپزخانه چه مکانی قرار گرفته است؟ وقتی وارد خانه می‌شوی کدام مکان در روبرو قرار دارد؟

توجه کنید که در این تمرین‌ها و فعالیت کتاب هدف فقط درک موقعیت مکانی فضاهای مختلف روی نقشه است. دانش‌آموزان را وادار به ترسیم نقشه نکنید، آموزش نقشه و ترسیم آن در سال بعد انجام می‌گیرد.

— بحث بعدی زمینه‌های آموزش تاریخ است. اینکه بچه‌ها بدانند شکل و کارکرد پدیده‌ها در طی زمان تغییر می‌کند. البته توجه داشته باشید که همواره عناصری در طی زمان تغییر می‌کند و عناصری نیز تداوم می‌یابند. برای مثال اگرچه شکل فضاهای خانه در طول تاریخ فرق کرده اما عناصری از آن نیز همواره ثابت مانده است. برای مثال خانه‌ها سقف دارند، در خانه مکانی برای بخت و پز در نظر گرفته می‌شود و ... . برای آموزش این بخش به تصویر کتاب اکتفا نکنید. پیشنهاد می‌شود از اینترنت یا روزنامه‌ها و مجلات یا کارت پستال‌هایی که در بازار وجود دارد، تصاویر خانه‌های قدیمی را جمع‌آوری

و در کلاس به نمایش بگذارید و اجازه دهید دانش آموزان تفاوت‌ها و شباهت‌های خانه خودشان را با این خانه‌ها بیان کنند. این تفاوت‌ها ممکن است در برخی جاها زیاده‌تر و در برخی مناطق کمتر باشد. برای مثال در مناطق آپارتمان‌نشین، شکل و فرم و کارکرد فضاها به کلی با خانه‌های قدیمی متفاوت است. برای مثال پاسخ‌های احتمالی می‌تواند این موارد باشد:

خانه ما حیاط ندارد ولی این خانه‌ها حیاط داشتند، خانه قدیمی حمام نداشت، اما خانه ما حمام دارد و ...

● در صورتی که در منطقه زندگی شما خانه‌های قدیمی و تاریخی وجود دارد، حتماً بچه‌ها را برای بازدید به آن جا ببرید.

— موضوع بعدی آشنایی با مشاغل است که در خانه‌سازی فعالیت دارند. در درس‌های گذشته، بچه‌ها با انواع مشاغل آشنا شده‌اند، در این بخش درمی‌یابند که گاهی برای تولید یک چیز مشاغل مختلفی باید با هم همکاری کنند و هریک از آنها در یک کار مهارت یا تخصص دارند. پیشنهاد می‌شود در این بخش ابتدا از فعالیت پایین صفحه «همفکری کنید» شروع کنید:

از گروه‌ها بخواهید همه شغل‌هایی را که در ساختن خانه نقش دارند روی کاغذ بنویسند. فهرست هر گروه مشاغل بیشتری را شامل می‌شود به آن گروه امتیاز بیشتر تشویقی بدهید.

(بنا، گچ‌کار، نقاش، کابینت‌ساز، لوله‌کش، برق‌کار، سنگ‌کار، کاشی‌کار، شیشه‌بر، مهندس ساختمان، در و پنجره‌ساز و ...)

سپس برای تعمیق آموزش تصاویری از هریک از مشاغل تهیه و در کلاس نمایش دهید.

به پایان ببرید

با مرور و خلاصه اهم نکات درس، جمع‌بندی کنید که نقشه موقعیت مکان‌ها و فضاها را به ما نشان می‌دهد. شکل‌های خانه از گذشته تاکنون تغییر کرده است و برای ساختن یک خانه مشاغل مختلف با مهارت‌هایی متفاوت همکاری می‌کنند.

به منظور تعیین تکلیف پایانی ۲ فعالیت را شرح دهید تا بچه‌ها در منزل انجام دهند:

الف) فعالیت شماره ۴ را به کار ببندیم. این فعالیت جنبه خلاقیتی دارد. تفاوت‌های فردی را در نظر بگیرید. از بچه‌ها بخواهید وقتی بزرگ شدند دوست دارند چه خانه‌ای داشته باشند خانه دلخواه و ایده‌آل خود را نقاشی کنند و به کلاس بیاورند. کسانی که تمایل به نقاشی ندارند می‌توانند این خانه را توصیف کنند و در چند جمله بنویسند که خانه دلخواه آنها چه خصوصیتی دارد.

ب) فعالیت شماره ۲ صفحه ۴۹ مصاحبه با یکی از افراد سالخورده فامیل درباره تفاوت خانه‌های قدیمی و خانه‌های امروزی. مصاحبه یکی از فعالیت‌ها و مهارت‌های کاوشگری محسوب می‌شود. در درس ۷ بچه‌ها قبلاً با انجام مصاحبه آشنا شده‌اند. اما برای آنکه در مورد محورهای مصاحبه آنها را راهنمایی کنید روی تخته این موارد را بنویسید. یا روی کاغذ جداگانه کپی بگیرید و به آنها بدهید و بگویید در این موارد سؤال کنند.

مثال :

سن : ۶۸ سال	فرم مصاحبه با خانم / آقای ... قدیری ...
تفاوت‌ها	سؤال
	۱- مکان‌های خانه مثل آشپزخانه، حمام، دستشویی، حیاط، انبار و ... چه فرقی با امروز داشت؟
	۲- تجهیزات خانه مثل آب، برق، گاز، تلفن، تلویزیون و ... چه فرقی با امروز داشت؟
	۳- وسایل گرمایش و سرمایش خانه مثل کولر، پنکه، کرسی، بخاری، شفاژ و ... چه فرقی با امروز داشت؟
	۴- مصالح یا (موادی) که خانه از آن ساخته شده (در درون خانه یا بیرون خانه) چه فرقی با امروز داشت؟

وقتی فرم مصاحبه را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهید، آیتم‌های مصاحبه را توضیح دهید و معنی کنید. برای مثال بگویید منظور از مصالح یعنی موادی که خانه با آن ساخته می‌شود. مطمئن شوید که دانش‌آموزان توجه شده‌اند و برای این کار آمادگی دارند.

محورهای عمده ارزشیابی : محورهای عمده ارزشیابی در این درس، تعیین موقعیت مکان‌ها بر روی نقشه (نقشه‌خوانی) و بیان مشاغل مربوط به ساختن یک خانه و همچنین بیان چند تفاوت خانه‌های قدیمی و امروزی از طریق انجام مصاحبه است.

درس ۱۷

از خانه محافظت کنیم

انتظارات یادگیری : انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند :

- نکات ایمنی مربوط به محافظت از خود و خانه و مدرسه را در مورد استفاده از وسایل برقی و گرمایش و ... بیان کنند.
- یک مکان (خانه یا مدرسه) را از نظر نکات ایمنی بررسی و برای حفاظت بهتر آن پیشنهاداتی ارائه کنند.

– نسبت به رعایت نکات ایمنی در خانه و مدرسه حساس شوند و این نکات را رعایت کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز : فیلم آموزشی کوتاه ترجیحاً انیمیشن درباره نکات ایمنی، بروشورها و پوسترهایی از شرکت گاز، اداره برق، آتش‌نشانی و در صورت امکان مجموعه‌های چاپی برای دانش‌آموزان،

فیلم آموزشی کوتاه درباره نحوه کار آتش نشان ها، کتاب درسی، کاربرگه های ۱۴ و ۱۵ - مقوایی که نکات ایمنی روی آن نوشته شده است.

پیشنادهایی برای شروع و پیشبرد درس ها

آماده کنید

- قبلاً با مؤسساتی چون شرکت گاز، اداره برق، آتش نشانی و ... تماس بگیرید، معمولاً بخش آموزش این مؤسسات فیلم های آموزشی کوتاه و همچنین پوستر و بروشور و از این قبیل دارند که در اختیار شما بگذارند. اگر بتوانید فیلم های آموزشی مربوط به وسایل گازسوز یا وسایل گرمایشی یا کار با وسایل برقی را در کلاس نمایش دهید.

- از یکی از کارشناسان ادارات مذکور به کلاس دعوت کنید تا برای بچه ها در مورد نکات ایمنی و خطراتی که با توجه به محل زندگی بیشتر آنها را تهدید می کند برایشان صحبت و این نکات را به آنها آموزش دهد.

آموزش دهید

- با توضیح معنی واژه نکات ایمنی موضوع فیلم هایی را که نمایش داده اید یا صحبت کارشناسان را مرور کنید.

سپس از طریق پرسش و پاسخ و با توجه به تصاویر و مطالب کادرهای کتاب، نکات ایمنی مربوط به نشستن گاز، گرم کردن حمام و استفاده از وسایل غیرمجاز، شعله آبی رنگ، دودکش، دست نزدن به سیم های لخت، باز نکردن در بر روی غریبه ها، ترفه بازی و ... را آموزش دهید.

- توجه کنید که آموزش این نکات ایمنی اهمیت بسزایی دارد. هر ساله تعدادی از مردم و همچنین کودکان بر اثر عدم رعایت همین نکات ایمنی دچار سوانح و آسیب های جسمانی و حتی مرگ می شوند.
- برخی از این نکات ایمنی مربوط به رعایت فرد و برخی نیز مربوط به رعایت توسط خانواده

است. برای مثال روشن کردن گاز بیک‌نیکی برای گرم کردن حمام توسط خانواده انجام می‌شود. در اینجا انتظار می‌رود که دانش‌آموزان پیام‌های ایمنی را به خانه نیز منتقل کنند. به علاوه شما معلم عزیز باید در جلسه توجیهی با خانواده‌ها این نکات ایمنی را برای آنها نیز بازگو کنید به‌ویژه در مناطقی که میزان آگاهی عمومی نسبت به این موضوعات در سطح پایینی قرار دارد، برپایی این جلسه توجیهی بسیار ضروری است.

— به منظور تعمیق یادگیری کاربرگ شماره ۱۴ را در کلاس به بحث و گفت‌وگو بگذارید و اجازه دهید بچه‌ها پیامدهای هر موقعیت را خودشان بیان کنند.

— معمولاً کار آتش‌نشانان برای بچه‌ها بسیار جالب است. یک بازدید علمی تدارک ببینید. با یک ایستگاه آتش‌نشانی نزدیک محل زندگیتان هماهنگی‌های لازم را به عمل آورید و بچه‌ها را به آنجا ببرید. با انجام فعالیت شماره (۱) دانش‌آموزان مراحل کار آتش‌نشان‌ها شامل (۱) دریافت خبر و نشانی دقیق (۲) آماده‌شدن پوشیدن لباس‌های مخصوص و ابزار و سایل (۳) سوارشدن بر ماشین مخصوص که آژیر و مخزن آب دارد (۴) خاموش کردن آتش را بیان می‌کنند.

با انجام فعالیت شماره (۱) و (۲) به کار بندیم اولاً به دانش‌آموزان بفهمانید که به غیر از آتش‌سوزی در حوادث دیگری مانند سقوط در چاه، گیرکردن در آسانسور، گیرکردن دست کودکان در چرخ‌گوشت و ... نیز می‌توانیم از آتش‌نشانی کمک بگیریم. اجازه بدهید فعالیت (۱) را دانش‌آموزان هم به صورت ایفای نقش و هم کامل کردن ستونی که در نظر گرفته شده انجام دهند تا مهارت تماس با آتش‌نشانی را تمرین کنند.

به پایان ببرید

مطالب مهم درس را مرور کنید. مقوایی که بر روی آن نکات مهم ایمنی را نوشته‌اید به دیوار کلاس بزنید تا برای چند هفته‌ای مقابل چشم دانش‌آموزان قرار بگیرد.

از دانش‌آموزان بخواهید شماره تلفن‌های ضروری (فعالیت شماره ۵ به کار ببندیم) را بنویسند و در جای مناسبی در خانه نصب کنند. (مهارت زندگی) در پایان به عنوان تکلیف منزل دانش‌آموزان را راهنمایی کنید تا کاربرگ شماره ۱۵ را انجام دهند. این کاربرگ هم به منظور تعمیق یادگیری درباره نکات ایمنی و هم به عنوان یک فعالیت کاوشگری و هم به منظور جلوگیری از حوادث ناگوار مربوط به عدم رعایت نکات ایمنی طراحی شده است.

دانش‌آموزان را به خوبی راهنمایی کنید به نکات ایمنی دوروبر خود طبق فهرست توجه کنند. مثلاً آبی بودن شعله بخاری، دودکش، نرده کنار پله‌ها، سیم‌های برق و ... .

محورهای عمده ارزشیابی : محورهای عمده ارزشیابی این درس تشخیص و بیان نکات ایمنی به صورت شفاهی و روی تصاویر و توانایی بررسی موضوع ایمنی بر طبق یک فهرست و ارائه پیشنهاد مناسب می باشد.

ملاحظات تدریس / دانستی های معلم

● در این درس نیز هماهنگی با خانواده و همچنین آموزش خانواده برای رعایت نکات ایمنی الزامی است. متأسفانه هنوز برخی از خانواده ها درباره بعضی از موارد مثل دودکش مناسب هر وسایل گرماده یا شعله بخاری و از این قبیل توجه نیستند.

● با توجه به اینکه ترقه بازی پسران همواره خسارت و صدمات جانی اسفباری برای خود آنها و سایر کودکان و بزرگ ترها بوجود می آورد و به علاوه از رفتارهای نابهنجاری است که موجب عدم آسایش ساکنان یک محل می شود و متأسفانه در ایام خاصی معمول بوده و شدت می گیرد، بخشی از آموزش این درس را به موضوع ترقه بازی و پیامدهای آن اختصاص بدهید و سعی کنید در نگرش آنها به موضوع تغییر مطلوب بوجود بیاورید.

● در این درس لازم است که شما معلم عزیز موارد و نکات ایمنی را با شرایط و ویژگی های محل زندگی خود انطباق دهید و تنها به موضوعات طرح شده در کتاب بسنده نکنید. برای مثال اگر در منطقه ای زندگی می کنید که سقوط در چاه یا نزدیک شدن به دکل های فشار قوی برق یک خطر محسوب می شود سعی کنید نخست بر همان موارد و راه های ایمنی مربوطه تأکید کنید. یا اگر در منطقه ای برای گرمایش از کرسی یا بخاری هیزمی استفاده می شود یا در کنار چادر عشایری وسایل خاصی برای پخت و پز به کار برده می شود لازم است ابتدا رعایت نکات ایمنی مربوط به همان شرایط زندگی را به بچه ها بیاموزید.

● نکات ایمنی

توضیح بیشتر برخی از نکات ایمنی مرتبط با موضوع درس عبارتند از :
شعله های بسیار کم و زردرنگ نشان دهنده عملکرد نامناسب وسیله گازسوز و تولید گاز منواکسید کربن است. شعله های آبی رنگ و کشیده نشانه وسیله گازسوز سالم

است. هرگاه وسیله گازسوز خوب کار نکند باید آن را خاموش و بلافاصله با سرویسکار مجاز تماس گرفت.

* قبل از خرید وسیله گازسوز باید از استاندارد معتبر آن اطمینان حاصل نمود.

* وسیله گازسوز باید حتماً توسط سرویسکار مجاز نصب شود.

* همیشه باید دودکش را کنترل کرد تا لانه پرندگان، مصالح ساختمانی و چیزهایی از این قبیل، خروجی را مسدود نکرده باشد. اگر دودکش سرد باشد نشانه آن است که خوب کار نمی کند.

* استفاده از شیلنگ های نامناسب برای گاز خطر جانی به همراه دارد. هر دو سال یکبار شیلنگ گاز تعویض شود.

* از یک پریز برق برای چند وسیله پرمصرف استفاده نکنید. وسایل برقی را پس از استفاده از پریز جدا کنید.

* در حمام باید از لامپ های حفاظدار استفاده کرد. هوای حمام رسانی خوبی برای جریان برق است.

* هرگز پرده، حوله، دستگیره و ... را نزدیک اجاق گاز قرار ندهید.

* هرگز ضایعات قابل اشتعال را در انبار، زیر پله و سایر محله های مخفی انبار نکنید.

* کپسول آتش نشانی را در خانه و محل زندگی خود نصب کنید و نحوه استفاده از آن را به اعضای خانواده آموزش دهید.

* در فضای پرود به صورت نیم خیز حرکت کنید.

* روشن کردن اجاق گاز یا گاز پیک نیکی در آشپزخانه برای گرم کردن محیط خانه خطر آفرینی است.

* استفاده از کباب پز یا منقل در درون خانه، گاراژ یا محوطه بسته ممنوع است.

مدرسه ما

درس ۱۸: مدرسه دوست داشتنی ما
درس ۱۹: مکان های مدرسه را بشناسیم

مفاهیم کلیدی	راهنماها یا حوزه های موضوعی
<ul style="list-style-type: none"> مسئولیت ها و تکالیف 	نظام اجتماعی
<ul style="list-style-type: none"> نقش ها، گروه ها و مؤسسات اجتماعی حقوق و قوانین 	فضا و مکان
<ul style="list-style-type: none"> پدیده های مکانی و پراکندگی 	منابع و فعالیت های اقتصادی
<ul style="list-style-type: none"> کار و کارآفرینی حفاظت از منابع 	ارزش ها و اخلاق
<ul style="list-style-type: none"> مسئولیت پذیری 	مهارت های کاوشگری
<ul style="list-style-type: none"> بررسی و کاوش، برقراری ارتباط، خلاقیت، مشارکت، واکنش شخصی و اظهار نظر 	

برخی مسئولیت ها در مدرسه

کارکردهای مدرسه، نقش های مختلف کارکنان

مقررات مدرسه

موقعیت مکانی فضاهای مدرسه و نقشه آن

انواع مشاغل در مدرسه

صرفه جویی در مصرف منابع

علاقه مندی آگاهانه به رعایت مقررات و حفظ نظم در مدرسه

تمایل به همکاری با اولیاء مدرسه و مشارکت در امور

رجوع شود به جدول پوشش مهارت ها (صفحه ۲۲ لی ۲۸ همین کتاب)

مضمون فصل و اهمیت آن

مدرسه فائدهٔ دوم ما است اما به نظر می‌رسد که تلقی عموم مردم از مدرسه و کارکردهای مختلف آن به مد جایگاه آموزش مطالب درسی تنزل یافته است. در حالی که مدرسه محل تعلیم و تربیت و شکوفایی استعدادها، محل زندگی، همکاری، تفریح، ورزش، هنر و ... است. این طرز تلقی باید در والدین و هم در کارکنان مدرسه نهادینه شود. ترویج عنوان مدرسه زندگی در سال‌های اخیر بر مبنای همین باور است. در این فصل دانش‌آموزان فرصتی برای تأمل و تعمق در مدرسه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، می‌یابند و مدرسه را از نظر کارکردهای آن، فضاهای آن و مسئولیت‌هایی که بر عهده دارند می‌شناسند.

مدرسه دوست داشتنی ما

انتظارات یادگیری : انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند :

- چند مورد از کارکردهای مدرسه را بیان کنند.
- بخش‌ها (فضاها)ی مختلف مدرسه (اتاق بهداشت، دفتر، نمازخانه، کتابخانه و ...) را بشناسند و نقش کارکنان و کار آنها را بیان کنند.
- تعدادی از مسئولیت‌های خود را در مدرسه بیان و به‌طور عملی وظایف و مسئولیت‌های خود را انجام دهند و به مسئولیت‌پذیری در مدرسه ترغیب شوند.
- مواد و وسایل مورد نیاز : کتاب درسی (عکس‌های صفحه ۵۶ و ۵۷) و در صورت امکان معلم قبل از تدریس عکس‌هایی از فضاها و فعالیت‌های مدرسه‌ای که دانش‌آموز در آن درس می‌خواند تهیه کند و به کلاس ببرد، هماهنگی با بخش‌های مختلف برای یک بازدید علمی در داخل مدرسه.

پیشنهادهایی برای شروع و پیشبرد درس‌ها

آماده کنید

درس را با فعالیت گفت‌وگو کنید ابتدای درس شروع کنید. در این فعالیت بچه‌ها ابتدا عکس خوانی کرده و جای خالی زیر هر تصویر را پر کنید، ترتیب دادن نمایشگاه، خواندن قرآن، نمایش و مسابقه و ورزش از عملکردهایی است که بچه‌ها باید در زیر عکس‌ها بنویسند. در صورتی که شما معلم عزیز از فضاها و فعالیت‌های مدرسه خودتان عکس بگیرید و در کلاس نمایش دهید، بسیار مفیدتر خواهد بود. عکس‌ها را محور گفت‌وگو قرار دهید تا دانش‌آموزان دریابند که مدرسه فقط جای درس نیست بلکه محل زندگی آنها است و کارکردهای مختلفی دارد.

آموزش دهید

پس از گفت‌وگوی مقدماتی و فعالیت عکس خوانی، کارکردهای مدرسه را روی تخته بنویسید. مدرسه جایی است که در آن می‌توانیم کتاب مطالعه کنیم، با هم نماز بخوانیم، آزمایش علمی کنیم، قرآن یاد بگیریم، دوست پیدا کنیم، در نمایشنامه و مسابقه شرکت کنیم و از برنامه‌ها لذت ببریم. کارهای هنری انجام بدهیم و بازی و ورزش کنیم و ...

— در مرحله بعد با توجه به هماهنگی قبلی دانش‌آموزان را برای بازدید از فضاهای مدرسه ببرید. اگرچه حتماً بعضی از دانش‌آموزان با برخی فضاها و مکان‌های مدرسه آشنا هستند اما این بار شما می‌خواهید این آشنایی با تمرکز و دقت و به‌طور سازمان یافته انجام شود.

— بچه‌ها را به دفتر مدیر مدرسه ببرید تا مدیر مدرسه برای آنها صحبت کند. همچنین آنها را به کتابخانه مدرسه، اتاق بهداشت، نمازخانه، سالن اجتماعات و ... ببرید و از مسئول هر قسمت بخواهید درباره وظایف خودش و انتظاراتی که در زمینه همکاری بچه‌ها دارد، صحبت کند.

— بدیهی است در مدرسی که همه این مکان‌ها وجود نداشته باشد، بازدید دانش‌آموزان به همان فضاهای موجود محدود و منحصر می‌شود.

— در مرحله بعد از بچه‌ها پرسید حال که با وظایف و نقش‌های مسئولین و کارکنان مدرسه آشنا شدید بگویند مسئولیت و وظایف شما چیست؟

به پایان ببرید

ضمن مرور و خلاصه کردن آنچه انجام شده است یعنی اشاره به کارکردهای مختلف مدرسه، بازدید از مکان‌ها و وظایف و نقش‌های اولیاء مدرسه به‌عنوان جمع‌بندی از دانش‌آموزان بخواهید مطالب صفحه ۵۹ را که اظهار نظر بچه‌ها درباره مسئولیت‌هایشان است بخوانند و بگویند کدام یک را انجام می‌دهند و کدام یک را از این پس تصمیم می‌گیرند انجام بدهند.

محورهای عمده ارزشیابی: بیان شفاهی کارکردهای مدرسه، فضاهای مدرسه و نقش کارکنان هر بخش و همچنین بیان مسئولیت‌ها و وظایف خود به‌عنوان دانش‌آموز و عمل کردن به این وظایف محورهای عمده ارزشیابی این درس هستند.

درسی ۱۹

مکان های مدرسه را بشناسیم

انتظارات یادگیری : انتظار می رود دانش آموزان بتوانند :

- با توجه به راهنمای یک نقشه، نقشه خوانی کنند.
- روی نقشه مدرسه شان که به آنها ارائه می شود مکان های مختلف را تشخیص دهند و معین کنند.
- ضرورت و علت وجود مقررات در مدرسه را بیان کنند.
- مقررات کلاس و مدرسه را عملاً رعایت کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز : کتاب درسی کاربرگ شماره ۱۶، نقشه مدرسه که توسط معلم ترسیم و کپی و به همه دانش آموزان داده می شود، تعدادی نقشه کپی برای خواندن نقشه با استفاده از راهنما

پیشنهادهایی برای شروع و پیشبرد درس‌ها

آماده کنید

این درس در دو بخش مجزا ارائه می‌شود بخش اول مربوط به تدریس راهنمای نقشه است و دانش‌آموزان قبلاً با نقشه خانه آشنا شده‌اند و از آنها بخواهید روی نقشه مدرسه رازی در کتاب، نام مکان‌هایی را که علامت سؤال دارد بنویسند.

در بخش دوم به منظور آمادگی دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود فعالیت (۱) گفت‌وگو کنید را انجام دهند به این صورت که هر گروه یک مکان مدرسه را انتخاب کنند (نمازخانه، حیاط، کلاس، کتابخانه و...) و با هم همفکری کنند و چند مورد از مقررات این مکان را بیان کنند و بگویند چرا باید این تمرینات رعایت شود.

آموزش دهید

— نخست بدون آنکه اسم راهنمای نقشه را بیاورید بگویند در این کادر کوچک معنی هر علامت نوشته شده است و شما باید با توجه به این علامت‌ها تشخیص دهید که روی نقشه چه مکان‌ها یا پدیده‌هایی وجود دارد.

— علاوه بر نقشه کتاب، تمرین از طریق کاربرگ شماره ۱۶ موجب می‌شود که یادگیری در این زمینه عمیق شود و دانش‌آموزان بتوانند با استفاده از راهنمای نقشه، نقشه خوانی کنند.

سپس نتیجه‌گیری کنید که به این علامت‌ها، راهنمای نقشه می‌گویند.

برای تمرین بیشتر در این زمینه می‌توانید فعالیت‌های بیشتری تدارک ببینید.

برای مثال نمونه صفحه بعد و نمونه‌های مشابه را کپی کنید و به دانش‌آموزان بدهید.

با توجه به راهنمای نقشه نام مکان‌هایی را که علامت سؤال دارد بنویسید.

— در مبحث نظم و مقررات مدرسه پس از آنکه دانش‌آموزان فعالیت (۱) را انجام دادند از آنها بخواهید مقررات هر مکان و علت وجود آن را بیان کنند.

برای مثال: در نمازخانه ← کفش‌ها را دریاوریم. در هنگام نماز و دعاخواندن دیگران سر و صدا نکنیم. مهر و جانماز را پس از استفاده در جای خود بگذاریم.

برای حفظ نظافت و پاکیزگی، احترام به دیگران، حفظ نظم و مرتب بودن و ... — سپس دانش‌آموزان را متوجه تصاویر کتاب کنید.

به‌طور کلی بعضی از مقررات به منظور حفظ سلامتی ما وضع می‌شود (ایمنی و امنیت و سلامتی) و بعضی مقررات را برای احترام به دیگران (حفظ حقوق دیگران) رعایت می‌کنیم.

در تصویر (۱) عدم رعایت مقررات دیده می‌شود.

دانش‌آموزی در حال خواندن انشاء یا مطلبی است، بعضی افراد در حال صحبت کردن هستند و به او گوش نمی‌کنند.

دانش‌آموزان در جلوی بوفه ازدحام کرده و بدون صف و با فشار آوردن به یکدیگر می‌خواهند خرید کنند.

مورد اول بی‌احترامی به دوستی است که در حال خواندن مطلب است و مورد دوم ممکن است باعث زخمی شدن یا گم شدن پول بچه‌ها و عدم رعایت حقوق دیگران شود.

در تصویر (۲) موارد برعکس مشاهده می‌شود. دانش‌آموزان در موقعی که دوستشان در حال

خواندن مطلب است سکوت کرده‌اند و دانش‌آموزان جلوی بوفه نیز با صف و آرامش در حال خرید هستند و هم به حقوق دیگران احترام گذاشته می‌شود و هم خرید با صف ایمنی بیشتری به همراه دارد. — در مرحله بعد از دانش‌آموزان بخواهید همفکری و برای کلاس یا مدرسه مقرراتی پیشنهاد کنند. این فعالیت جنبه خلاقیتی دارد (فعالیت شماره ۳) و مهم این است که درباره مقررات پیشنهادی بچه‌ها گفت‌وگو انجام بگیرد و به اصطلاح مقررات نقد شوند. آیا مقرراتی که یک گروه پیشنهاد کرده خوب و مفید است؟ آیا برای همه آسایش بوجود می‌آورد و به نفع همه است؟ و ...

— با انجام فعالیت (۲) دانش‌آموزان را ترغیب کنید در مدرسه مراقب بچه‌های کوچکتر از خود باشند. اجازه بدهید دانش‌آموزان درباره فهماندن مقررات مدرسه به بچه‌های همکلاسی کوچکتر از خود نظر و پیشنهادشان را بیان کنند.

به پایان ببرید

با مرور اهم نکات درس نتیجه بگیرید که در گوشه نقشه، راهنمای نقشه وجود دارد که با استفاده از علامت‌ها و رنگ‌های آن می‌توانیم نقشه را بخوانیم. رعایت مقررات موجب حفظ سلامتی، ایمنی و رعایت حقوق یا احترام به دیگران می‌شود.

به عنوان تکلیف پایانی از گروهی که علاقمند به نقاشی یا انشاء هستند بخواهید مدرسه دلخواه و ایده‌آل خودشان را نقاشی کنند یا درباره آن چند خط بنویسند و ویژگی‌های آن را بیان کنند (فعالیت ۱ به کار بندیم) از گروه دیگر داوطلب بخواهید به مدت یک یا چند روز در یکی از کارهای مدرسه مثلاً کتابخانه، بوفه، آزمایشگاه و ... با کارکنان مدرسه همکاری کنند.

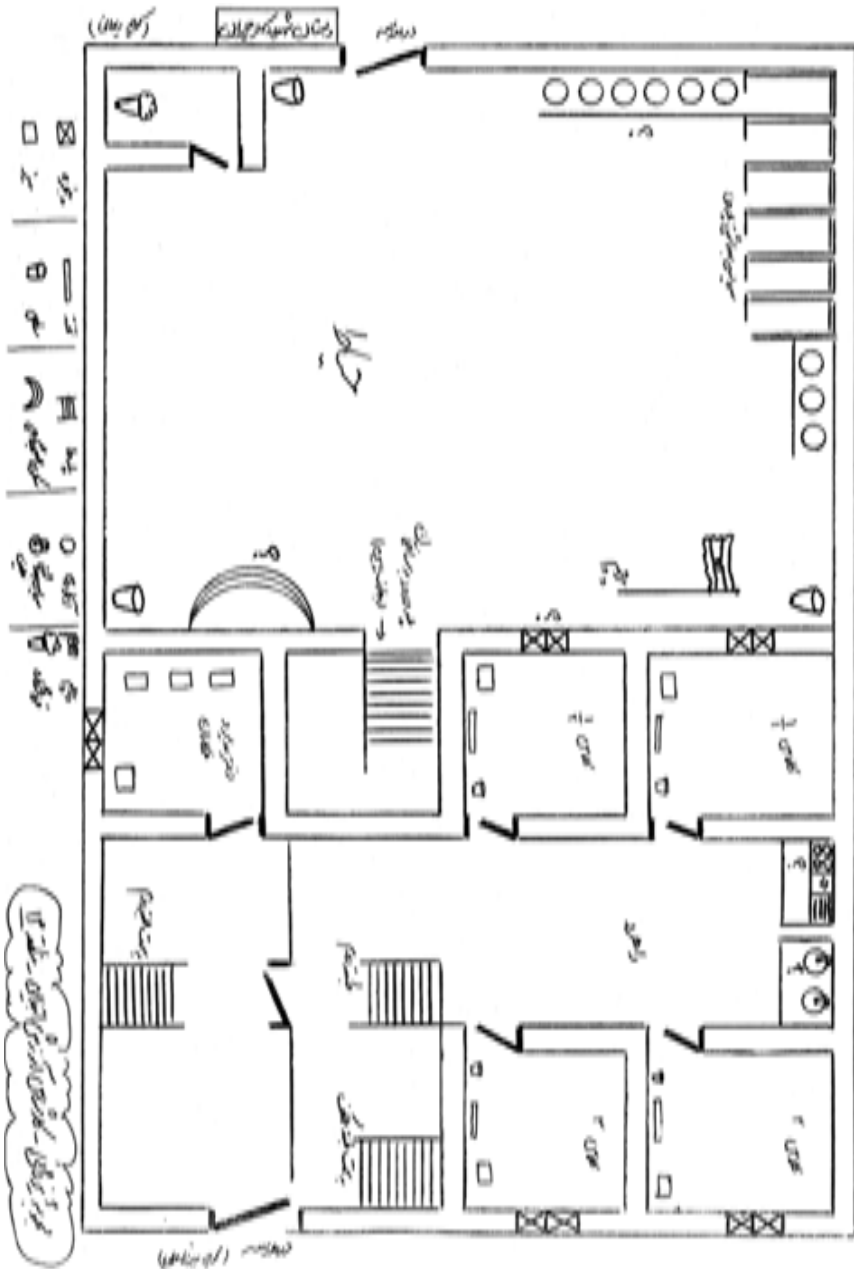
فعالیت شماره ۳ به کار بندیم : در این فعالیت شما معلم عزیز باید از مدرسه خودتان نقشه‌ای ترسیم و آن را کپی کنید و به بچه‌ها بدهید تا مکان‌های مختلف مدرسه را روی نقشه رنگ‌آمیزی و شناسایی کنند. همچنین کلاس خود را روی نقشه پیدا کنند و با علامتی نشان بدهند. در صفحه بعد نمونه‌ای از نقشه یک مدرسه که توسط معلم ترسیم شده است را مشاهده می‌کنید.

پیشنهاد می‌شود این فعالیت پس از تمرین‌های صفحه قبل در مورد راهنمای نقشه و نقشه خوانی مدرسه، انجام بگیرد.

محورهای عمده ارزشیابی : توانایی نقشه خوانی با توجه به علائم راهنما و تشخیص مکان‌های روی نقشه و بیان برخی مقررات کلاس و مدرسه و ضرورت وجود مقررات و همچنین رعایت مقررات به طور عملی از محورهای عمده ارزشیابی این درس است.

این نقشه، توسط معلم یک مدرسه ترسیم و در اختیار دانش‌آموزان کلاس سوم دبستان قرار داده شده است.

ملاحظات تدریس / دانستنی‌های معلم

در تصویرهای صفحه ۶۱ کتاب که فضای کلاس و صفحه ۵۷ کتاب که فضای حیاط مدرسه را نمایش می‌دهد، تصویر یک دختر و پسر معلول با صندلی ویلچر مشاهده می‌کنید.

این تصاویر به جهت فرهنگ‌سازی برای پذیرش کودکان معلول توسط کودکان عادی و توجه و همکاری با آنان درج شده است. متأسفانه علیرغم آنکه در کشور ما چند سالی است طرح فراگیر به منظور تسهیل ورود بخشی از دانش‌آموزان مدارس ویژه استثنایی به مدارس عادی تصویب و در سند برنامه درسی ملی هم بر این موضوع تأکید شده است اما اقدامات عملی چندانی در جهت این موضوع صورت نگرفته است. صرف‌نظر از این که باید معلولان را آموزش داد تا بتوانند همانند سایرین در فضاها و فعالیت‌های مختلف حضور یابند، باید به کودکان عادی نیز آموزش داده شود که این کودکان معلول را با مشکلاتشان بپذیرند تا روحیه صبری، همکاری و همدلی در آنها تقویت شود.

شایان ذکر است که به منظور پذیرش خواهر یا برادر معلول در یک خانواده توسط سایر خواهران و برادران، تصویری نیز در صفحه ۱۵ که تفریح و سرگرمی در خانواده را نشان می‌دهد، درج شده است و در این تصویر پسری با صندلی ویلچر مشاهده می‌شود. البته معلولان ممکن است از نظر جسمی یا ذهنی یا هر دو مشکل داشته باشند. از شما معلم عزیز انتظار می‌رود به آموزش این نکته تربیتی و فرهنگی توجه و همت بگذارید.

از خانه تا مدرسه

درس ۲۰: خانه شما کیاست؟

درس ۲۱: جهت‌های اصلی

درس ۲۲: پست

درس ۲۳: ایمنی در کوچه و خیابان

مفاهیم کلیدی	راهبردها یا حوزه‌های موضوعی
<p>نقشه</p> <p>موقعیت مکانی پدیده‌ها در کوچه و خیابان</p> <p>رابطه فرد با فضاهای پیرامون</p> <p>موقعیت مکانی</p>	<p>فضا و مکان</p> <p>– پدیده‌های مکانی و پراکندگی</p> <p>– رابطه انسان و محیط</p>
<p>مراقبت از خود و رعایت حقوق دیگران در کوچه و خیابان</p> <p>کارکرد پلیس، کارکرد پست</p> <p>قوانین رفت و آمد</p>	<p>نظام اجتماعی</p> <p>– مسئولیت‌ها و تکالیف</p> <p>– نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسات اجتماعی</p> <p>– حقوق و قوانین</p>
<p>آموزه‌های دینی، حرکت از خانه با نام و یاد خدا</p>	<p>فرهنگ و هویت</p> <p>– میراث فرهنگی</p>
<p>علاقه‌مندی آگاهانه به رعایت مقررات و رفت و آمد و احترام به حقوق دیگران</p> <p>تمایل آگاهانه به حفاظت از خود و رعایت نکات ایمنی</p>	<p>ارزش‌ها و اخلاق</p> <p>مسئولیت‌پذیری</p>
<p>رجوع شود به جدول پوشش مهارت‌ها (صفحات ۲۲ تا ۲۸ همین کتاب)</p>	<p>مهارت‌های کاوشگری</p> <p>بررسی و کاوش، برقراری ارتباط، خلاقیت، مشارکت، واکنش شخصی و اظهار نظر</p>

مضمون فصل و اهمیت آن

در این فصل دانش‌آموزان با چند مهارت عمده زندگی اجتماعی یعنی شناخت جهت‌های اصلی، کروکی ذهنی منزل خود، پست‌کردن نامه و همچنین برقراری ارتباط با پلیس در مواقع لزوم آشنا می‌شوند. علاوه بر آنکه مهارت‌های فوق به نوبه خود دارای اهمیت هستند، با توجه به اینکه کودکان به دلیل ویژگی‌های جسمانی روانی خود در معرض فطرات و آسیب‌های بیشتری از سوانح رانندگی در کوچه و خیابان هستند. بفش عمده این فصل بر آموزش نکات ایمنی در این زمینه تأکید دارد.

خانه شما کجاست؟

به این تصویر نگاه کنید. خانه‌ی علی در خیابان حافظ، پلاک ۷ و خانه‌ی دوستش صالح در همان خیابان، پلاک ۱۱ است.

شما هم مانند تصویر بالا تصویر خانه‌ی خودتان را در خیابان خودتان و چند خانه‌ی کنار آن بکشید. نام خیابان، کوچه و پلاک خانه‌ها را روی نقاشی خودتان بنویسید.

اکنون به تصویر نگاه کنید. علی و صالح می‌خواهند از خانه به مدرسه بروند. از چند مسیر می‌توانند بروند؟ با خانه بکشید. چه بگوید؟ کدام مسیر کوتاه‌تر است؟ اگر علی از خیابان حافظ رانندگی کند چقدر طول می‌کشد؟ و به مدرسه برود از مسیر خود، چند معلقه و چرخ‌های می‌رسد؟ کم می‌رسد.

شما وقتی از مدرسه به خانه بروید از مسیر خودتان چه کوچه‌ها و معلقه‌ها و معلقه‌ها را می‌بینید؟ به آن فکر کنید.

آیا تا به حال نقاشی کشیده‌اید که در کوچه و خیابان‌ها گویید؟ راستی اگر روزی گویید به خانه‌ی اکدا هستید، چه می‌کنید؟ آیا نقاشی‌های خودتان را خودتان را خوب می‌دانید؟

نقاشی خانه‌ی شما چیست؟ هر خانه‌ی یک نقاشی دارد. نقاشی خانه به ما می‌گوید که آن خانه در اکدا قرار دارد. نام خیابان و کوچه و نشانی، خانه، نقاشی آن خانه است.

هر یک از این تصویرها به تصویر را نشان می‌دهند؟

۱. نامی که خانه به خانه‌ی خود دارد؟ هر خانه یک نامی دارد. خود را خوب به خانه؟

انتظارات یادگیری : انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند :

- نشانی دقیق خانه خود را بیان کنند.
- روی نقشه یا کروکی ساده، مسیر یا مسیرهایی را دنبال و مکان‌هایی را معین کنند (نقشه خوانی)
- با دقت در مسیر خانه تا مدرسه بتوانند بگویند در مسیر خود به ترتیب چه مکان‌ها یا پدیده‌هایی مشاهده می‌کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز : کتاب درسی، در صورت امکان کپی چند کروکی مشابه تصویر کتاب که بین دانش‌آموزان توزیع می‌شود، ماکتی که خیابان‌ها، ساختمان‌ها و ... را نشان بدهد. (ماکت را درست کنید یا از فروشگاه بخرید)

پیشنادهایی برای شروع و پیشبرد درس‌ها

آماده کنید

این درس مقدمات آموزش کروکی را فراهم می‌کند. برای شروع درس می‌توانید از پرسش‌های کتاب آغاز کنید. نشانی خانه تک تک دانش‌آموزان را بی‌رسید. دانش‌آموزان باید بتوانند نام خیابان، کوچه و شماره پلاک و طبقه خانه خود را بیان کنند. اکنون از بچه‌ها بخواهید نشانی خود را روی یک کاغذ بنویسند با ذکر شهر، خیابان، کوچه، پلاک و ... (به‌طور صحیح و دقیق بیان شود زیرا در درس بعد باید آن را روی پاکت نامه بنویسند).

آموزش دهید

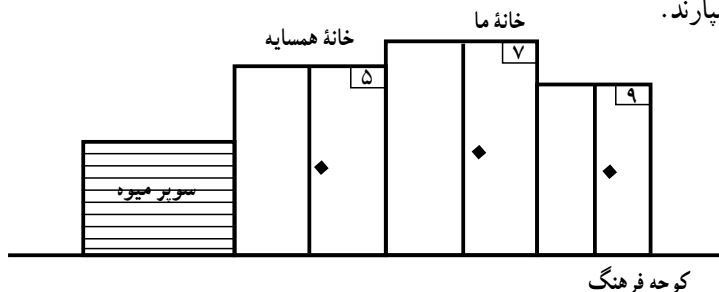
— با توجه به نشانی خانه که روی کاغذ نوشته‌اند، بگویند، دانستن این نشانی چه فایده‌ای دارد؟ اگر دانش‌آموزی نشانی کامل خود را نمی‌داند باید از خانواده بپرسد و در جلسه آینده برگه خود را تصحیح و کامل کند.

با توجه به تصاویر دانستن آدرس برای افرادی که به عنوان مهمان، تعمیرکار، آتش‌نشان، اورژانس، آژانس اتومبیل، نامه‌رسان و ... به خانه ما می‌آیند، لازم است.

— دانش‌آموزان در درس‌های قبل با یکی از وظایف شهرداری یعنی نظافت شهر آشنا شده‌اند. بحث نصب تابلوی نام خیابان‌ها و کوچه‌ها و همچنین پلاک برای خانه‌ها را نیز مطرح کنید.

— برای آموزش مسیرها ابتدا تصویر بالای صفحه ۶۵ را به آنها نشان دهید و سپس بخواهید آنها هم نمای بیرونی خانه خود و چند خانه مجاور را نقاشی کنند و نام کوچه یا خیابان و پلاک خانه را روی نقاشی بنویسند.

برای اینکه این تمرین به‌خوبی انجام شود، لازم است شما از قبل به دانش‌آموزان بگویید با دقت در نمای بیرونی ساختمان خانه خود و خانه‌های مجاور را در کوچه یا خیابان مشاهده و جزئیات را با دقت به ذهن بسپارند.

– با استفاده از تصویر کتاب که نوعی فعالیت نقشه خوانی است از دانش‌آموزان بخواهید مسیرهای علی و صالح را با مداد از خانه تا مدرسه ترسیم کنند. که البته این مسیر از خیابان لاله کوتا‌تر از خیابان یاس است. سپس باید عبور علی از خیابان‌های یاس و شهید جلالی را با انگشت یا مداد تعقیب و برای مثال بگویند در این مسیر ایستگاه پلیس، پارک، سوپرمارکت و ..... را می‌بینید. اگر کروکی‌های مشابه را ترسیم و کپی کرده‌اید به دانش‌آموزان بدهید.

– برای تمرین بیشتر در این زمینه می‌توانید نقشه‌ای مشابه نقشه کتاب را روی مقوای بزرگ ترسیم کنید و از دانش‌آموزان بخواهید مسیری را که شما می‌گویید با انگشت نشان دهند. برای مثال از خیابان ... به سمت خیابان ... و پارک برو. در مسیر راه چه چیزهایی می‌بینی؟ ممکن است مدلی که درست می‌کنید سه‌بعدی باشد (ماکت) و با همکاری بچه‌ها ساختمان‌ها، درخت‌ها، ماشین‌های کوچک و امثالهم روی آن قرار بدهید. نام خیابان‌ها و مکان‌ها را روی مدل بنویسید.

به پایان ببرید

با خلاصه و مرور کردن مطالب مربوط به اهمیت نشانی از دانش‌آموزان بخواهید در مسیر خود از خانه تا مدرسه همه مکان‌هایی را که مشاهده می‌کنند به خاطر بسپارند و در جلسه بعد در کلاس بگویند. روی انجام صحیح فعالیت دقت کنید. این فعالیت علاوه بر این که یک فعالیت تکمیلی جهت آموزش کروکی محسوب می‌شود باید مهارت مشاهده دقیق را در دانش‌آموزان تقویت کند تا بعدها نیز بتوانند در مسیرها و نشانی‌ها، دقت نموده و گم نشوند.

محورهای عمده ارزشیابی: نوشتن نشانی کامل منزل خود به‌طور صحیح، بیان دقیق مسیری که از خانه تا مدرسه طی می‌کنند با ذکر نام مکان‌ها و پدیده‌ها و توانایی تشخیص مسیرها روی نقشه یا مدل از محورهای اصلی ارزشیابی این درس است.

جهت‌های اصلی

انتظارات یادگیری : انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند :

- جهت‌های اصلی (شمال و جنوب، شرق و غرب) را در محیط واقعی بیابند و نشان دهند.
- جهت‌های اصلی را روی تصویر یا نقشه نشان دهند.

مواد و وسایل مورد نیاز : کتاب درسی، قطب‌نما، حیاط مدرسه و گچ برای ترسیم جهت‌ها روی زمین، کپی از نمونه تصاویری که دانش‌آموزان باید جهت‌ها را روی آن مشخص کنند. کاربردگه شماره ۱۷

پیشنادهایی برای شروع و پیشبرد درس‌ها

آماده کنید

برای ایجاد آمادگی در این درس بهترین روش ایجاد سؤال و کنجکاوی در ذهن دانش آموز

درباره جهت‌هایی مثل غرب، شرق، شمال و ... است.

برای طرح سؤال می‌توانید از مقدمه و تصاویر درس که پرسیدن نشانی اداره پست را نشان می‌دهد استفاده کنید. دانش‌آموزی سؤال می‌کند و آقایی نشانی را می‌گوید اما در بیان نشانی او واژگانی مثل به سمت شرق بیچ به سمت غرب برو و ... وجود دارد. این بخش را بخوانید یا از طریق ایفای نقش، اجازه بدهید دانش‌آموزان از شما نشانی جایی را سؤال کنند و شما پاسخ دهید اما در پاسخ خود از واژگانی چون شمال، جنوب، شرق و ... استفاده کنید تا دانش‌آموزان بی‌سند منظور از شمال و جنوب و شرق و ... چیست؟

آموزش دهید

برای آموزش این درس یعنی جهت‌های اصلی، بردن دانش‌آموزان به حیاط مدرسه در یک صبح آفتابی کاملاً ضروری است. به عبارت دیگر شما باید به‌طور عملی این جهت‌یابی را آموزش دهید.

آموزش جهت‌یابی و جهات اصلی و فرعی عموماً از دبستان آغاز می‌شود. با این حال، برخی از دانش‌آموزان در این امر مشکل جدی دارند که شاید ناشی از نحوه آموزش این امر باشد. معمولاً دیده می‌شود که بچه‌ها جهت شمال را بالای سر خود فرض کرده، تصور می‌کنند که منظور از جنوب، پایین است. بهتر است قبل از آموزش جهت‌ها، از طریق کره جغرافیایی و نمایش قطب شمال و جنوب، مفاهیم شمال و جنوب را برای آنها روشن کنیم.

یک کره جغرافیایی را به کلاس ببرید. کشور ایران را روی آن نشان بدهید. از بچه‌ها بخواهید انگشت خود را روی ایران بگذارند. سپس به طرف قطب شمال حرکت کنند. نقطه قطب شمال را نشان دهید. سپس انگشت خود را دوباره روی کشور ایران بگذارند و این دفعه به سمت قطب جنوب حرکت کنند. به آن بگویید ما روی کره زمین زندگی می‌کنیم ولی چون زمین بسیار بزرگ است کره بودن آن را حس نمی‌کنیم. وقتی می‌گوییم جهت شمال یعنی روبه قطب شمال.

محل طلوع خورشید را در صبح آفتابی به بچه‌ها نشان بدهید و بگویید همواره خورشید از مشرق طلوع می‌کند و در مغرب غروب می‌کند در هنگام ظهر خورشید بالای سر ما و در وسط آسمان است.

حال در موقع جهت‌یابی طوری می‌ایستیم که دست راست ما به طرف محل طلوع خورشید یعنی مشرق باشد. در این حال سمت دست چپ مغرب خواهد بود. روبه‌روی ما اگر امتداد بدهیم به جهت شمال و پشت سرمان جهت جنوب خواهد بود.

پس از آموزش، بازی جهت‌ها را پیدا کن را با دانش‌آموزان انجام دهید و طبق جهت‌یابی که انجام داده‌اید مطابق تصویر کتاب جهت‌ها را روی زمین رسم کنید و بازی کنید. برای مثال : حسن دو قدم به سمت شمال برو، دو قدم به سمت مشرق برو. دست راست به کدام سمت است؟ و ...

کار جهت‌یابی را در چند جای حیاط مدرسه انجام دهید و به دانش‌آموزان بفهمانید که در هر جای حیاط، شهر یا روستا، این جهت‌ها یکسان هستند.

— در این مرحله به دانش‌آموزان بگویید که یک راه دیگر جهت‌یابی استفاده از قطب‌نما است. قطب‌نما را به آنها نشان بدهید و بگویید قطب‌نما دارای یک عقربه است که همواره در جهت معین یعنی شمال زمین (البته شمال مغناطیسی زمین) قرار می‌گیرد.

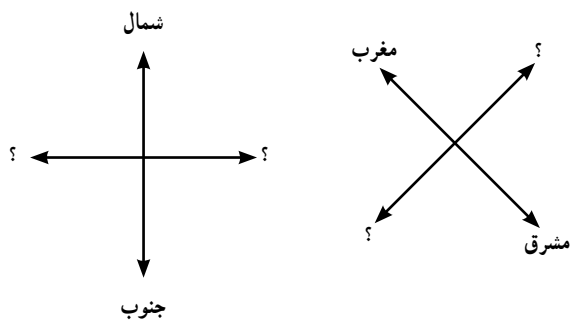
(البته نشان دادن قطب‌نما کافی است و در این مرحله لازم نیست دانش‌آموزان بتوانند با قطب‌نما کار کنند)

به پایان ببرید

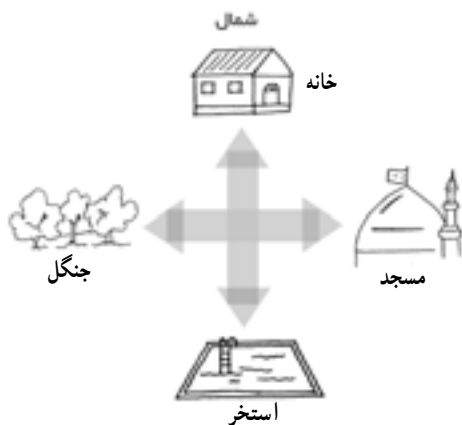
اکنون که دانش‌آموزان به‌طور عملی با جهت‌یابی در محیط واقعی آشنا شدند، فعالیت‌های جهت‌یابی را روی نقشه تمرین کنید. نقشه فعالیت شماره (۲) و کاربرگ شماره ۱۷ در این زمینه طراحی شده است. شما می‌توانید به جهت آزمون یا تمرین خودتان نمونه‌های دیگری طراحی کنید :

مثال :

مثال :

- جهت مسجد، جنگل، استخر را بنویسید.
- اتومبیل‌ها، از سمت ..... به سمت ..... حرکت می‌کنند.
- باد از سمت ..... به سمت ..... می‌وزد.
- مزرعه در سمت ..... جاده قرار دارد.
- مرد به سمت ..... در حرکت است.

محورهای عمدهٔ ارزشیابی : پیدا کردن صحیح جهت‌های جغرافیایی اصلی در محیط واقعی و همچنین روی تصاویر و نقشه‌هایی که به دانش‌آموزان می‌دهید، محور عمدهٔ ارزشیابی این درس هستند.

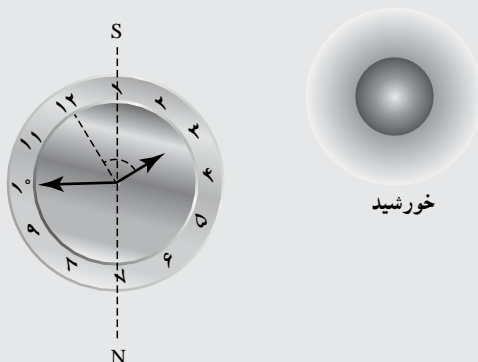
ملاحظات تدریس / دانستنی‌های معلم

● جهت‌یابی یک امر ضروری برای بشر از دیرباز تاکنون بوده است. کاروان‌های تجاری در قدیم راه خود را در بیابان‌ها، با استفاده از شیوه‌های جهت‌یابی پیدا می‌کردند. امروزه خلبانان و دریانوردان، وسیلهٔ نقلیهٔ خود را با استفاده از جهت‌یابی به مقصد می‌رسانند.

علاوه بر جهت‌یابی به وسیلهٔ قطب‌نما و یا استفاده از روش حرکت ظاهری خورشید در آسمان، روش‌های دیگری برای جهت‌یابی وجود دارد :

در شب هنگام که خورشید در آسمان ظاهر نمی‌شود، از ستارهٔ قطبی برای جهت‌یابی استفاده می‌شود. ستاره قطبی یا ستارهٔ شمالی به کمک مجموعه‌ای از هفت ستارهٔ دیگر که به شکل علامت سؤال هستند، قابل تشخیص بوده و به این مجموعه «دب اکبر» می‌گویند.

● یک راه دیگر جهت‌یابی یافتن امتداد شمال و جنوب به کمک ساعت است. الف) در نیمکرهٔ شمالی، نوک عقربه ساعت شمار را طوری متوجه خورشید سازید که سایهٔ آن درست زیر عقربه قرار گیرد. در این حال نیمساز زاویهٔ حاصله از عقربه ساعت شما رو عدد ۱۲ نمایشگر جنوب و سوی دیگر آن شمال را نشان می‌دهد.

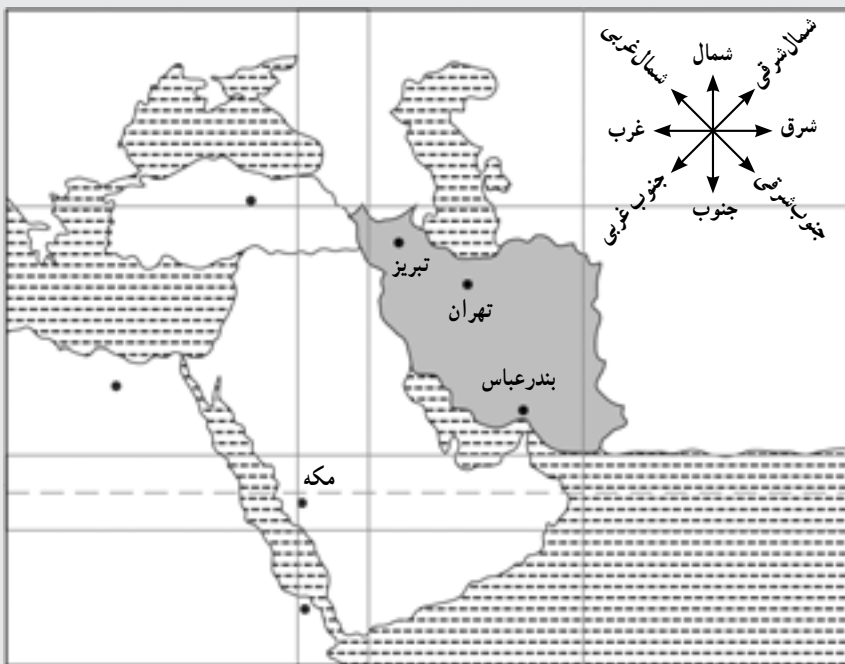

استفاده از جهت‌یابی در پیدا کردن قبله :

شهر مکه در کشور عربستان و در جنوب غربی ایران واقع است. بنابراین در ایران ما به سمت جنوب غربی نماز می‌خوانیم البته مردم شمال ایران نسبت به ساکنان جنوب ایران برای این که در جهت قبله قرار گیرند مقدار کمتری به سمت مغرب منحرف می‌شوند.

برای یافتن قبله پس از تعیین جهت جنوب باید حدود 20° تا 30° درجه به سمت غرب متمایل شد.

پُست

انتظارات یادگیری : انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند :

– کار اداره پست را توضیح دهند.

– نامه‌ای را به صورت صحیح و کامل پست کنند (پاکت، تمبر، محل نوشتن نشانی فرستنده، گیرنده و ...)

– با کمک اعضای خانواده کدپستی خانه را روی یک قبض برق یا تلفن ملاحظه کرده و یادداشت کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز : تصاویری از اداره پست (نمای بیرون و درون) و کار کارکنان، هماهنگی و بردن دانش‌آموزان به بازدید علمی از یک دفتر پست در محل زندگی دانش‌آموزان، پاکت نامه به تعداد دانش‌آموزان

آماده کنید

بهتر است از قبل با هماهنگی مدرسه و دفتر پست در نزدیک‌ترین محل به مدرسه، دانش‌آموزان را برای بازدید علمی ولو کوتاه به پست ببرید. این بازدید می‌تواند بسیار اثربخش باشد، در آنجا کار پست (ارسال نامه، کتاب، مجله و کالاهای بسته‌بندی‌های مختلف...) را به دانش‌آموزان نشان دهید و توجه آنها را به انبوه نامه‌ها و جداسازی آنها، وزن کردن پاکت یا بسته با ترازو و محاسبه نرخ تمبر و توضیحات کارکنان ذی‌ربط جلب کنید.

آموزش دهید

– در صورتی که موفق به بازدید علمی شدید از طریق بازدید و در غیر این صورت از طریق تصاویر خدمات پست و چگونگی آن را توضیح دهید.

– به دانش‌آموزان بگویید که امروزه از طریق اینترنت و رایانه می‌توان با سرعت برای دیگران نامه نوشت. به این نوع نامه پست الکترونیک یا ایمیل می‌گویند.

از دانش‌آموزان بخواهید اگر در خانه‌شان پدر و مادر یا سایر اعضای خانواده از رایانه به منظور ارسال ایمیل استفاده می‌کنند، طرز کار با ایمیل را به آنها نشان بدهند.

– در مرحله بعد پاکت‌های نامه را بین دانش‌آموزان توزیع کنید. به هر دانش‌آموز یک پاکت بدهید. (توجه کنید نوشتن صحیح نشانی فرستنده و گیرنده در کلاس تمرین می‌شود اما اضافه کردن کد پستی و همچنین مراجعه به دفتر پست باید در منزل و با همکاری اعضای خانواده انجام شود).

روی پاکت‌هایی که تهیه کرده‌اید بهتر است به‌طور جایی محل نشانی فرستنده و گیرنده مشخص شده باشد (مانند تصویر کتاب) اما اگر پاکت‌ها کاملاً سفید هم باشند باید توضیح دهید که نشانی فرستنده را در گوشه سمت چپ بالای پاکت و نشانی گیرنده در گوشه سمت چپ پایین نوشته می‌شود.

برای این که معین کنید دانش‌آموزان برای چه کسی پاکت را پست کنند و چه چیزی داخل آن بگذارند می‌توان از روش‌های مختلف استفاده نمود :

۱- طبق فعالیت ۲ به کار بپردازیم و با توجه به نمودار ماه‌های تولد بچه‌ها، یک کارت تبریک تولد طراحی کنند و نشانی دقیق بچه‌هایی را که در آن ماه متولد شده‌اند بپرسند و کارت را به آدرس آنها ارسال کنند.

۲- برای شما معلم عزیز نامه‌ای بنویسند و شما نشانی خودتان را روی تخته بنویسید.

۳- برای یکی از دوستانشان به انتخاب خود نامه بنویسند و پست کنند.

— پس از آنکه مراحل نوشتن آدرس را روی پاکت‌ها آموزش داده و همهٔ پاکت‌ها را کنترل کردید از دانش‌آموزان بخواهید در منزل نامه یا کارت مورد نظر را بنویسند و داخل پاکت بگذارند سپس با توجه به فعالیت پرس و جو کنید، کد پستی خانه را از روی قبض برق یا تلفن مشاهده و آن را بنویسند و با کمک پدر یا مادر به دفتر پست مراجعه و نامهٔ خود را پست کنند.

— دو یا سه هفته به دانش‌آموزان مهلت بدهید و از آنها بخواهید نامه‌هایی را که دریافت کرده‌اند به کلاس بیاورند و مطمئن شوید که همهٔ دانش‌آموزان فعالیت را انجام داده‌اند.

به پایان ببرید

با مرور و جمع‌بندی خدمات پست و چگونگی نوشتن صحیح آدرس بر روی پاکت از دانش‌آموزان بخواهید یک دفترچهٔ تلفن درست کنند (فعالیت شماره ۱ به کار بیندیم) و به ترتیب حروف الفبا برای اسامی مختلف جا تعیین کنند. سپس نام و نشانی کامل و شمارهٔ تلفن چند نفر از دوستانشان را بپرسند و در این دفتر تلفن یادداشت کنند.

محورهای عمدهٔ ارزشیابی : بیان شفاهی نقش و خدمات پست، نوشتن آدرس فرستنده و گیرنده به‌طور صحیح و در جای مناسب روی پاکت و توانایی ارسال نامه از محورهای عمدهٔ ارزشیابی این درس است.

کتاب‌های آموزش مربوط به رفت و آمد و همیاران پلیس که متناسب با سطح مخاطبان نوشته شده است. کاربرگ‌های ۱۸ و ۱۹ و کاربرگ‌های مشابه دعوت از پلیس راهنمایی و رانندگی به کلاس و مدرسه، فیلم‌های انیمیشن که معاونت آموزش راهنمایی و رانندگی تهیه کرده است.

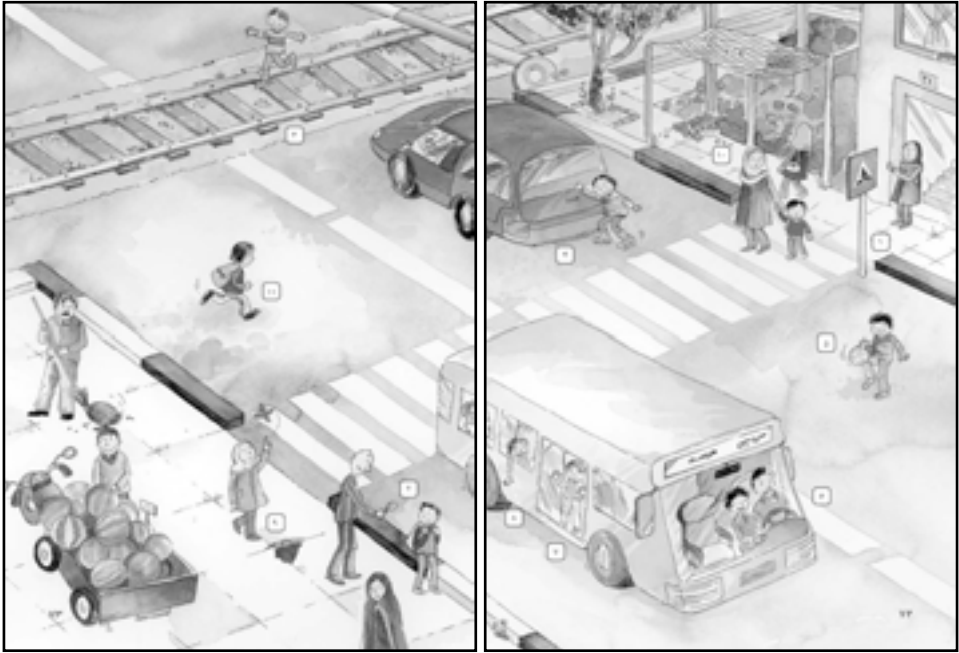
پیشنادهایی برای شروع و پیشبرد درس‌ها

آماده کنید

توجه کنید که این درس دو بخش نظری و عملی دارد. به عبارت دیگر دانش‌آموزان باید هم مقررات، تابلوها و نکات ایمنی را بشناسند و هم بتوانند در عمل این موارد (برای مثال عبور صحیح از خیابان) را انجام دهند.

پس از پرسش از دانش‌آموزان درباره اینکه چگونه و با چه وسیله‌ای به مدرسه می‌آیند، یک راه شروع این درس ارجاع دانش‌آموزان به نقاشی کتاب که در دو صفحه ۷۲ و ۷۳ گسترده شده، می‌باشد. — البته درس را می‌توان با فعالیت‌های دیگر آغاز نمود برای مثال قبلاً از بچه‌ها بخواهید هر سؤالی از پلیس درباره رفت و آمد در کوچه و خیابان دارند روی یک کاغذ یادداشت کنند و شما پلیس

راهنمایی و رانندگی را به کلاس دعوت کنید تا معلم به پرسش‌های آنها پاسخ دهد و هم نکات ایمنی را برایشان توضیح دهد.

– اگر در محل زندگی شما شهرک‌های راهنمایی و رانندگی مخصوص آموزش کودکان وجود دارد با هماهنگی مدرسه بچه‌ها را به آنجا ببرید.

– در صورتی که بتوانید با معاونت‌های آموزش راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی تماس بگیرید و از آنها درخواست کنید فیلم‌های انیمیشن یا عروسکی و ... متناسب با سطح مخاطبان که درباره عبور و مرور تهیه شده بگیرید و در کلاس نمایش دهید.

فرصت بدهید دانش‌آموزان نقاشی‌های صفحات ۷۲ و ۷۳ را به دقت مشاهده و درباره آنها گفت‌وگو کنید.

آموزش دهید

– از دانش‌آموزان بخواهید جدول همفکری کنید و بنویسید صفحه ۷۰ را کامل کنند. سپس پاسخ‌ها را در کلاس بیان کنند و شما موارد را تصحیح کنید. موارد خالی شامل ۳- روی ریل‌ها قطار بازی نکنیم و راه نرویم ۹- سر به هوا راه نرویم ۴- پشت ماشین‌ها یا وسایل در حال حرکت

آویزان نشویم ۸) دست یا سر خود را از پنجره اتومبیل خارج نکنیم و شماره‌ها به ترتیب ۱، ۱۰، ۲، ۳، ۴، ۶، ۸، ۵ و ۱۱، ۷ و ۷ می‌باشد.

— در هنگامی که بچه‌ها شماره یا عبارت درست را بیان می‌کنند سؤال کنید. چرا؟
برای مثال چرا از مسیری که در آنجا ساختمانی را خراب می‌کنند با احتیاط عبور کنیم؟
چرا نباید با افراد غریبه صحبت کنیم یا از آنها چیزی بگیریم و همراه آنها برویم؟
چرا همیشه از در سمت راست پیاده شویم؟ و ...
نکته مهم این جاست که دانش‌آموزان بتوانند پیامدهای عدم رعایت مقررات و نکات ایمنی را درک کنند.

* توجه کنید در آموزش این دو صفحه چند نکته مورد تأکید وجود دارد :
* دانش‌آموزان را آگاه کنید که هرگز همراه افراد غریبه نروند و مراقب باشند.
متأسفانه برخی موارد جرم و جنایت یا آزار کودکان با توجه به صداقت و ظرفیت فریب خوردن آنها صورت می‌گیرد.

* برای آنکه به آنها تفهیم کنید همیشه از در سمت راست پیاده شوند و ممکن است ناگهان در تشخیص دست راست و چپ دچار اشتباه بشوند بگویید منظور این است که هرگز از دری که سمت راننده است پیاده نشویم.

* آموزش را در این بخش با شرایط بومی و محلی منطبق و بیشتر بر مواردی که در شرایط محلی وجود دارند تأکید کنید. برای مثال در روستاها، اگر بچه‌ها قرار است از کنار جاده حرکت کنند خطرات مربوط به دویدن به آن طرف جاده، کنار جاده حرکت کردن و ... را بیشتر تأکید کنید.
* به‌طور عملی دانش‌آموزان را آموزش دهید که اگر قرار باشد در شب از کوچه و خیابان عبور کنند چگونه لباس روشن بپوشند یا از کاغذ سفید یا شبرنگ استفاده کنند.

— در مرحله بعد تابلوهای راهنمایی را روی پرده اسلاید یا مقوا در معرض دید بگذارید و آموزش دهید.
«علائمی که در کادر دایره مشاهده می‌شود بازدارنده است علائمی که کادر در مثلث وجود دارد، هشداردهنده است. و برخی علائم دیگر جنبه آگاه‌کننده دارند. به منظور تعمیق یادگیری در این بخش از دانش‌آموزان بخواهید کاربرگ شماره ۱۸ را کامل کنند.

— همان‌طور که گفته شد آموزش این درس دو بخش نظری و عملی دارد. در این مرحله باید دانش‌آموزان را به‌طور عملی آموزش دهید. برای این منظور چند راهکار وجود دارد :
— بردن دانش‌آموزان به شهرک‌های رانندگی، دعوت از پلیس برای آموزش عملی، بردن

دانش‌آموزان با کمک اولیاء مدرسه به خیابان‌های اطراف و آموزش عملی و نهایتاً آموزش در حیاط مدرسه.

ایفای نقش در حیاط مدرسه

— می‌توانید علائم عبور و مرور را به صورت کاردستی با دانش‌آموزان درست کنید. با گچ در بخشی از حیاط مدرسه خط‌کشی‌های خیابان را ترسیم کنید. تابلوها را به دست دانش‌آموزان بدهید تا در جاهای مناسب بایستند. دانش‌آموزان به ترتیب پشت جدول قرار می‌گیرند ابتدا به سمت چپ نگاه می‌کنند تا وسط می‌روند می‌ایستند و دوباره به سمت راست نگاه می‌کنند. در این جا می‌توانید از برخی بچه‌ها بخواهید نقش اتومبیل در حال حرکت را بازی کنند و در مسیر سمت راست یا چپ خیابان با دودیدن ادای اتومبیل در حال حرکت را در بیاورند و دانش‌آموزی که می‌خواهد از خیابان عبور کند باید رفتار خود را با حرکت اتومبیل هماهنگ کند.

— از دانش‌آموزان بخواهید کاربرگه ۱۹ را کامل کنند. در این کاربرگه شماره ۵ در خط دوجرخه شماره ۳ در پارک شماره ۴ نزدیک فروشگاه و شماره ۲ کنار مدرسه قرار می‌گیرد.

به پایان ببرید

با مرور و خلاصه کردن نکات مربوط به مقررات عبور و مرور و نکات ایمنی و تابلوهای راهنمایی و جمع‌بندی درس، نهاد پلیس و لزوم همکاری با او را برای رعایت قوانین و مقررات توضیح دهید. همچنین علاوه بر پلیس راهنمایی، پلیس انتظامی را به دانش‌آموزان معرفی و به آنها آموزش دهید که اگر با مشکلی روبرو شدند، با گرفتن شماره ۱۱۰ می‌توانند با پلیس تماس بگیرند. به عنوان تکلیف پایانی از دانش‌آموزان بخواهید درباره همیار پلیس تحقیق کنند. (به بخش دانستنی‌های معلم همین درس مراجعه کنید)

محورهای عمده ارزشیابی: بیان شفاهی نکات ایمنی و مقررات آمد و شد و علائم عبور و مرور و نمایش یا جور کردن و کامل کردن آنها روی برگه‌ها و تصاویر و رعایت عملی یا نمایش عملی مقررات و نکات در محیط‌های واقعی از محورهای عمده ارزشیابی این درس است و در مورد آخر می‌توان آزمون‌های عملکردی طراحی نمود.

● از معلمان عزیز به‌ویژه کسانی که در مناطق خاص برای مثال مدارس دونوبته تدریس می‌کنند، تقاضا می‌شود با توجه به این که در فصل پاییز کودکان در مدارس نوبت دوم در هنگام تعطیلی مدرسه با کوچه و خیابان‌های تاریک روبه‌رو می‌شوند حتماً بر مواردی مثل پرهیز از گفت‌وگو با افراد غریبه یا پیشنهادات فریبنده و همچنین رعایت نکات ایمنی در عبور از معابر تأکید کنند و با جدیت بیشتر به آموزش این نکات بپردازند.

● برای آموزش این درس همکاری و هماهنگی خانواده الزامی است. توجه کنید که گاه ممکن است اعضای خانواده نیز آگاهی کافی از نکات ایمنی و مقررات عبور و مرور نداشته باشند. برای مثال استفاده از شبرنگ یا کاغذ سفید در بانوانی که لباس و چادر مشکی به تن دارند معمول نیست یا ایستادن در پشت خط‌کشی هنگامی که چراغ عابر پیاده قرمز است رعایت نمی‌شود در اینجا، لازم است شما معلمان عزیز در جلسه توجیهی که با خانواده برگزار می‌کنید این نکات را برای آنها نیز مرور کنید و سپس از آنها تقاضای همکاری در آموزش داشته باشید.

● مجموعه طرح‌هایی توسط معاونت راهنمایی و رانندگی درباره قوانین عبور و مرور تهیه شده است. با مراجعه به پایگاه اینترنتی گروه مطالعات اجتماعی دفتر تألیف کتاب‌های درسی در بخش سوم ابتدایی می‌توانید این طرح‌ها را دانلود کرده و از آنها استفاده کنید.

● طرح همیار پلیس به‌عنوان یکی از راهکارهای عملی آموزش مقررات راهنمایی و رانندگی به کودکان در سال ۱۳۸۶ با همکاری پلیس راهور و مدیران مدارس و دانش‌آموزان به اجرا درآمد.

در این طرح دانش‌آموزان ۸ تا ۱۵ ساله انتخاب و آموزش شدند. این گروه‌ها

قرار بود نخستن کمربند ایمنی، صحبت کردن با تلفن همراه در هنگام رانندگی و سرعت غیرمجاز و خوردن و آشامیدن در موقع رانندگی و مسائلی از این قبیل را به افراد خاطی تذکر دهند. این امر موجب شد که

در آن سال تخلفات رانندگی به‌ویژه در ایام نوروز کاهش قابل توجهی بیابد. نشان‌هایی که به همیاران پلیس داده می‌شود، مختلف است و بر همین مبنا وظایفی هم که هر کدام به عهده دارند متفاوت است.

برای مثال نشان همیار دوم پلیس مخصوص دانش‌آموزان پایه‌دوم و سوم ابتدایی است. دارندگان این نشان به راننده‌ها موارد زیر را یادآوری می‌کنند: ۱- کمربند ایمنی را ببندد ۲- با تلفن همراه صحبت نکند ۳- از خوردن و آشامیدن در موقع رانندگی پرهیز کند ۴- هنگام خستگی و خواب‌آلودگی رانندگی نکند ۵- با سرعت مجاز رانندگی کند.

در واقع در طرح همیار پلیس، می‌توان در هر اتومبیل با یک پلیس کوچک همراه بود.

برای اطلاع بیشتر مراجعه کنید به سایت همیار پلیس

hamyar.police.ir

شما نیز می‌توانید با آموزش‌های فوق از دانش‌آموزان کلاس بخوانید وقتی در اتومبیل می‌نشینند در نقش همیار پلیس ظاهر شوند.

منابع

معرفی منابع مربوط به موضوعات کتاب، برای مطالعه بیشتر دانش آموزان

- ۱- تبرّای، اعظم، در مصرف گاز (آفرین پسر گلم) ۴۱ نشر نوای مدرسه
- ۲- تبرّای، اعظم، خطر در خانه (آفرین دختر گلم) ۱۲ نشر نوای مدرسه
- ۳- تبرّای، اعظم، در کمک‌های اولیه (آفرین پسر گلم) ۱۷ نشر نوای مدرسه
- ۴- تبرّای، اعظم، خطر در چهارشنبه‌سوری ۳۲ - نشر نوای مدرسه
- ۵- شوارتز، لیندا، حفظ محیط زیست به روایت لاک‌پشت، ترجمه لادن مقیمی اسکویی، نشر کتاب‌های سبز چاپ دوم ۱۳۹۰
- ۶- جن‌گرین، چرا باید زباله‌ها را بازیافت کنیم؟ ترجمه مرجان حاج‌بابایی، انتشارات تیمورزاده ۱۳۸۶
- ۷- فولویو تستا، زباله، زباله، ترجمه نصرت مسرور، انتشارات فنی ایران، ۱۳۸۸
- ۸- لورین لیدی، امان از دست زباله، ترجمه نصرت مسرور، انتشارات فنی ایران ۱۳۸۸
- ۹- جونی سنسِل، هیولای زباله، ترجمه نصرت مسرور، انتشارات فنی ایران ۱۳۸۸
- ۱۰- سیلیسیا، میندن، بازیافت در مغازه بابابزرگ، ترجمه امیر جوان، هاید کروی، انتشارات فنی ایران ۱۳۹۰
- ۱۱- علی‌پور، پروین، صبحانه خیلی خیلی خوشمزه، کتاب‌های سفید.
- ۱۲- کاتبی رضوانی، احسان، دایرة‌المعارف شغل‌ها، انتشارات محراب قلم ۱۳۹۰
- ۱۳- برشتاین، استین و جن، ولخرجی، ترجمه سعید خاکسار، انتشارات موزون ۱۳۹۰
- ۱۴- محمد پور، ساناز، اشیاء از چه ساخته شده‌اند؟ انتشارات تیمورزاده ۱۳۸۹
- ۱۵- چری میرز، فری کوچولو دریافته، کار مهم بازیافته، ترجمه سروش خاوری، انتشارات فنی ایران ۱۳۸۹

۱۶- تیلور، باربارا، نقشه و نقشه برداری، ترجمه بابک شمعی، سازمان نقشه برداری کشور

۱۳۷۸

۱۷- مروارید، بابک و یاسمن هجری، نقشه برای بچه‌ها، شرکت انتشارات فنی ایران،

۱۸- تیلور، باربارا، نقشه و نقشه‌کشی، ترجمه شهلا طهماسبی، انتشارات مدرسه ۱۳۷۶

۱۹- براون مارک تولن، چگونه مواظب خود باشیم، ترجمه ویدا لشکری انتشارات قدیانی

۱۳۸۸

۲۰- محمود برآبادی، دوچرخه سواری ایمن، سازمان حمل و نقل و ترافیک تهران ۱۳۸۹

۲۱- رحمانی، نادر، کودک و ایمنی در عبور و مرور، نشر عسل ۱۳۸۲

۲۲- سرسنگی، مجید، داستان‌های سواره‌ها و پیاده‌ها، شبکه هنر ۱۳۸۴

۲۳- تبری، اعظم، درخانه، انتشارات نوای مدرسه ۱۳۸۷

۲۴- شوارتز، لیندا، بچه‌ها کمک کنید، ترجمه شهرزاد فتوحی، انتشارات فنی ایران ۱۳۸۸

۲۵- برنشتاین، استین و جن، کمک به دیگران، ترجمه سعیده خاکسار، انتشارات موزون

۱۳۹۰

۲۶- کوالی جوی، تونی شلخته، ترجمه سعیده عاقلتر، انتشارات عروج اندیشه ۱۳۹۰

۲۷- برنشتاین - لستین و جن، اتاق به هم ریخته - ترجمه سعیده خاکسار، انتشارات موزون

۱۳۹۰

۲۸- دولویبه ماتیو، چرا باید به مدرسه برم؟ فخرالدین نجاتی و حمیده موسوی، انتشارات

اصفهان ۱۳۸۷

۲۹- برآبادی، محمود، شوخی، سازمان حمل و نقل ترافیک تهران ۱۳۸۳

۳۰- ربانی محسن، فرشته‌های کوچک سفر، خاطرات همیاران پلیس، معاونت اجتماعی و

فرهنگ ترافیک راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی ۱۳۸۶

۳۱- جعفری، لاله، ماجراهای دایی سفر (مسافرت) سازمان حمل و نقل و ترافیک تهران

۱۳۸۴

۳۲- جعفری، لاله، ماجراهای دایی سفر (ماشین عروس) سازمان حمل و نقل و ترافیک

تهران ۱۳۸۴

- ۳۳- برآبادی، محمود، امتحان بنفشه، سازمان حمل و نقل و ترافیک تهران ۱۳۸۳
- ۳۴- وزارت آموزش و پرورش و راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی، مدرسه، پلیس ترافیک (مقالات دانش آموزان همیار پلیس). به کوشش محسن ربانی، ۱۳۸۶
- ۳۵- جمالی محمد، نان چگونه تهیه می شود؟ معلّم برای کودکان، ناشر پیک ادبیات، ۱۳۸۴

معرفی منابع مربوط به موضوعات کتاب، برای مطالعه بیشتر معلمان

- ۱- فلاحیان، ناهید و دیگران، روش آموزش مطالعات اجتماعی، کد ۶۰۰۰، ویژه کارشناسی آموزش ابتدایی،
- ۲- مشیری، سید رحیم، کوچ نشینی در ایران، انتشارات سمت ۱۳۷۵
- ۳- جعفری، عباس، نقشه خوانی گیتاشناسی، انتشارات گیتاشناسی ۱۳۸۳
- ۴- یمانی، مجتبی. مبانی نقشه خوانی، انتشارات دانشگاه تهران ۱۳۸۷
- ۵- جعفری، عباس، نقشه خوانی، انتشارات سازمان جغرافیایی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، چاپ ششم ۱۳۸۵

پایگاه های اینترنتی

- ۱- سایت گروه مطالعات اجتماعی دفتر تألیف کتاب های درسی
[http://socialstudies Talif.sch.ir](http://socialstudies.Talif.sch.ir)
- ۲- توصیه های ایمنی شرکت ملی گاز ایران
<http://www.nigc.ir/site.aspx>
- ۳- توصیه ها و هشدارهای نیروی انتظامی برای کودکان
<http://Police.ir>
- ۴- پایگاه اینترنتی امدادگران ایران
www.Emdadgar.com
- ۵- پایگاه سازمان آتش نشانی
www.۱۲۵.ir
- ۶- پایگاه اطلاع رسانی بازیافت
recyclenet.blogfa.com

- ۷- سازمان مدیریت پسماند
Pasmand tehran .ir
- ۸- اتحادیه صنایع بازیافت ایران
www . airi . ir
- ۹- آموزش بازیافت زباله با کرم خاکی
Vermishop .com
- ۱۰- پست جمهوری اسلامی ایران
www . post . ir
- ۱۱- معاونت حمل و نقل و ترافیک تهران
traffic . tehran . ir
- ۱۲- راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
www . police . ir
- ۱۳- پلیس راهور تهران
www . rahvar ۱۲۰ . ir

